

EGYESÜLETI KÖZLEMÉNYEK

Az Erdélyi Múzeum-Egyesület tisztújító közgyűlésének jegyzőkönyve. 2002. március 2.

Benkő Samu üdvözli az egybegyűlteket. Köszönti a vendégeket, akik megtisztelték jelenlétükkel a közgyűlést: Meskó Attila professzor urat, a Magyar Tudományos Akadémia főtítkárhelyettesét, aki az Akadémiát képviseli, Bálint Pataki József főosztályvezetőt (HTMH), Egyed Albertet, a Magyar Művelődési Intézet munkatársát, Tarnóczy Mariann asszonyt, a Magyar Tudományos Akadémia Külföldi Tudományosság Bizottságának titkárát, Szász Zoltán urat, az MTA Kisebbségtudományi Intézet igazgatóját, Szász Zoltánt, az MTA Történelmi Intézetének igazgatóját, Straub Éva asszonyt, a Magyar Országos Levéltár munkatársát, Kötő Józsefet, az EMKE elnökét, Somai József urat, a Közgazdasági Társulat elnökét, Kerekes Sándor urat, a Kolozs megyei tanács alelnökét, Wanek Ferencet, a Bolyai Társaság elnökét. Megállapítja, hogy a Közgyűlés az alapszabálynak megfelelően ült össze, a tárgysorozatot tartalmazó meghívót szétküldték azoknak a tagoknak, akiknek nem volt három évnél régebbi tagdíjmaradásuk. Felszólítást küldtek szét minden tagnak, akik tagdíjukkal el voltak maradva, hogy tisztázzák tagságukat. Megállapítja, hogy a Közgyűlés határozatképes, és megnyitja a 2002. évi tisztújító Közgyűlést.

Tudomásul szolgál.

Benkő Samu javasolja, hogy a napirenden módosítás történjen oly módon, hogy az ellenőri jelentés után tiszteleti tagok megválasztása s az új alapító tagok megerősítése következzen, majd szünet után a jelentések megvitatása, illetve a javaslatok kerüljenek napirendre. Kéri a Közgyűlés beleegyezését a napirendi pontok módosításához.

Egyhangúlag elfogadva.

Benkő Samu megemlékezik az Egyesület múlt évben elhunyt tagjairól: Bethlen Miklós pártoló tag (Bécs), Mátéffiné Bakk Emese alapító tag (Kolozsvár), Csortán Márton, Gagy Balla István (Kolozsvár), Fekete József, Kardos János, Szárai István, Tóth István (Marosvásárhely), Vernes András.

A közgyűlés egyperces néma felállással tiszteleg elhunyt tagjaink emlékének.

Benkő Samu átadja a szót Meskó Attilának, az MTA főtítkárhelyettesének.

Meskó Attila átadja a Magyar Tudományos Akadémia elnökének üdvözlését. Beszédében megemlékezik arról, hogy az elmúlt években az Akadémia hogyan és milyen módon segítette a határon túli magyar kutatók munkáját. 1996-ban jött létre a Magyar Tudományosság Külföldön elnöki bizottság, amelynek kitűzött célja volt, hogy az MTA külső tagjai számára biztosítsa a Magyarországon folytatott kutatásokhoz az anyagi háttérrel s az Akadémia Közgyűlésein való részvételt. 1997-ben létrejött a Domus Hungarica, az Akadémia és az Oktatási Minisztérium közös ösztöndíjrendszere, amelyben az Akadémia az ösztöndíjat, a Minisztérium a szállást biztosítja a határon túli kutatóknak. Szintén ebben az évben Debrecenben műhelytalálkozóra

kerül sor, sorrendben a harmadikra, amelyben az utánpótlásképzés a magyar tudományos műhelyekben volt a téma. A következő évben az Akadémiai Kisebbségkutató Műhely megkezdte működését, mely a határon túli magyarság mellett foglalkozik a magyarországi kisebbségekkel is. 1999-től a határon túli magyar tudományos kutatások külön költségvetési tételként szerepelnek az Akadémia költségvetésében, amelynek összege reményei szerint csak nőni fog a jövőben. Jelentős lépés, hogy a 2000. évtől a Magyar Tudományos Akadémia külső tagjai mellett gyarapodott a köztestületi tagok száma is, amely mára megközelíti a hétszázat. A köztestületi tagság feltétele az, hogy az illető rendelkezzen doktori fokozattal. Még egy jelentős eredménye az elmúlt éveknek az Akadémiához tartozó határon túli Nyelvi Irodák létrehozása. Az Erdélyi Múzeum-Egyesület és az Akadémia kapcsolata egyre inkább megerősödött, s az MTA célkitűzései között szerepel, hogy ezt tovább fejlessze, illetve elősegítse, hogy a határon túli kutatók saját országukban magyarul végezhesék kutatásaikat. A két szervezet között eddig is testvéri, illetve partneri kapcsolat állt fent. Az Akadémia az Arany János Alapítványon keresztül igyekszik biztosítani a csoportos vagy egyéni kutatások finanszírozását, 2002-ben 90 millió forintot osztott szét erre a célra az Alapítvány. Célja, hogy a szakember-utánpótlást intézményes keretek között biztosítsa. Ebben a célkitűzésben nagy szerepe van az Erdélyi Múzeum-Egyesületnek, amely a Babeş–Bolyai Tudományegyetemmel, valamint a Sapientia Tudományegyetemmel együttműködve, fiatalok bevonásával eleget tehet e kihívásnak. Zárószavaiban ismételtelen kihangsúlyozza, hogy ha a két szervezet kapcsolataiban változás fog történni, az csakis a kapcsolatok bővítésében s a szorosabb együttműködésben fog megnyilvánulni.

Benkő Samu megköszöni a főtítkárhelyettes úr szavait, amelyek megerősítették, hogy az Erdélyi Múzeum-Egyesületet nemhiába támasztották fel 12 évvel ezelőtt, s azóta eredményes munkát végzett. Ez elsősorban az írásbeliségben megnyilvánult eredményekben tükröződik. Átadja a szót Sipos Gábor főtítkárnak, hogy a főtítkári jelentést szóban egészítse ki.

Sipos Gábor: az Erdélyi Múzeum-Egyesület 2001. évi munkájáról szóló jelentést a meghívóhoz csatolták. Az írott főtítkári jelentés kiegészítésében említést tesz arról, hogy elkészült a könyvtár adatbázisa, s folyamatban van ennek a feltöltése, a könyvtár anyagának számítógépes feldolgozása. Szintén a könyvtár fejlesztéséhez járult hozzá a Határon Túli Magyarok Hivatalának adománya: a Britannica Hungarica 15 kötete. A fiókegyesületek tevékenységét kiegészítve megjegyzi, hogy a marosvásárhelyi fiókegyesületnél nemcsak helytörténeti, hanem művelődéstörténeti kutatásokat is végeztek, és folytatódott a székely öngazgatási erdélyi okmánytárak kutatása. Szatmáron Bura László tagtársunk könyvet jelentetett meg kutatási eredményeiről. Tájékoztat arról, hogy az MTA által támogatott Szabó T. Attila Nyelvi Intézet kolozsvári központjának az Egyesület adott otthont a Jókai utcai székházban.

Benkő Samu megköszöni Sipos Gábornak a szóbeli kiegészítést, s felkéri Soó Tamás gazdasági tanácsost, hogy terjessze elő a 2001. évről szóló jelentést, s ismertesse a 2002. évi költségvetési előirányzatot.

Soó Tamás beszéde elején az elmúlt 12 év gazdasági és pénzügyi tevékenységére tér ki, s méltatja az eddig megtett utat. Elemezve a 2001. évi költségvetés végrehajtását, megállapítja, hogy az 1 818 329 000 lejre tervezett bevételt 2 772 013 000 lejre teljesítette az Egyesület. Ez kizárólag a megpályázott és elnyert támogatásoknak az eredménye. A tervezett bevételeket elemezve sajnálattal állapítja meg a tagdíjfizetéseknek a tervezettől való lemaradását, 100 mil-

lió lej helyett csupán 71 730 000 lejt értünk el. Ez okból ez év elején valamennyi 3 évnél régebről tartozó tagot levélben értesítettek. Egy másik hiányosság a kiadványok terjesztésének szervezetlensége, ennek következménye, hogy a 240 millió lejre tervezett eladás helyett csupán közel 70 milliót teljesítettek. A tervezésnél számítottak az *Erdélyi Magyar Szótörténeti Tár XI.* kötetére és más kiadványok megjelenésére, ami több mint egy évet csúszott, nem csupán az EME hibájából. Kiadásaink magasan a tervezett felett haladták meg az előirányzottat: 1 938 328 ezer lejjel szemben 2 878 981 ezer lejt költöttünk. Hozzájárult ehhez a 40–45 százalékos pénzhígulás, a szolgáltatások, anyagok árának, munkadíjaknak a jelentős növekedése is. A dologi kiadások túllépésében benne van a marosvásárhelyi V. számú Belgyógyászati Klinika használatára, oktatási célokra szánt legmodernebb műszereknek az Orvostudományi Szakosztály által való beszerzése 2001-ben, mintegy 203 millió lej értékben; ez a 2000-ben költött összeggel együtt meghaladta az 546 millió lejt. Ezt a fontos befektetést az Apáczai Közalapítványtól elnyert támogatás tette lehetővé. Az értékes műszereket írásos megállapodás értelmében Brassai Zoltán professzorra bízta. A további dologi kiadásokat elemezve megemlíti, hogy 248 millió lejt az Egyesület számítástechnikai bázisunk fejlesztésére költött el, az Apáczai Közalapítványtól elnyert támogatás segítségével. Ennek eredménye, hogy megvalósították az EME honlapjának világhálóra való feltevést, e-mail- és internetkapcsolat létrehozását, valamennyi számítógéprendszerbe való kapcsolását. Ugyancsak a dologi kiadások részeként említi a 85 millió lej értékű könyvtárbútorzat beszerzését a Moll-házban kialakítandó természettudományi könyvtár és a Rhédey-házbeli kézikönyvtár berendezésére. Ezt is az Apáczai Közalapítvány támogatta. A személyi kiadások növekedése az év folyamán foganatosított fizetésemelések eredménye. Itt megemlíti, hogy fenntartási és személyi kiadásaink 90 százalékát az Illyés Közalapítvány több mint évi 800 millió lejes támogatása biztosította. Az Egyesület keretében folyó tudományos kutatások anyagi háttérének biztosításában fordulatot jelentett, hogy 2001 szeptemberétől az Arany János Közalapítvány támogatásával 8 kutatói program indult el. Ebben 6 az EME által alkalmazott kutató és 9 ösztöndíjas munkatárs vesz részt. A kiadványok megjelentetésére 2000 és 2001-ben jelentős támogatást, több mint 300 millió lejt a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériumától, valamint folyóiratok kiadására a Magyar Kulturális Alapprogram Igazgatóságától, az Illyés Közalapítványtól, a Communitas Alapítványtól kapott az Egyesület. A rendezvényekre fordított kiadások alatta maradtak a tervezetteknek mintegy 57 millió lejjel, amely összegből 53,5 millió lej folyó évben került elszámolásra a jubileumi könyvkiállítás költségeként. Az állami hatóságnak bemutatandó pénzügyi mérleg jelenleg van a véglegesítés fázisában, jelentéstevő kéri a Közgyűlést, hogy hatalmazza fel az új választmányt a pénzügyi mérleg jóváhagyására. A 2001. november 17-én megtartott választmányi gyűlés javasolja a Közgyűlésnek, hagyja jóvá a mellékelt kimutatásban szereplő alapeszközök nyilvántartásból való törlését. Olyan tárgyakról van szó, melyek az évek során elhasználódtak, elavultak, technikailag túlhaladottá váltak. Leltári összértékük 9 063 500 lej. Az évek során kiadványainkból egyes társintézményeknek, alapítványoknak adtunk értékesítés céljából. A Székelykeresztúri Múzeum 4 év alatt 2 240 000 lej értékű, a Haáz Rezső Székelyudvarhelyi Múzeum 5 éven át 6 060 150 lej értékű kiadványt kapott. Fenti intézmények adományként kezelték kiadványainkat. Javasoljuk az adósságok nyilvántartásból való törlését. A 2002. évre az Egyesület bevételeit 3 829 800 ezer lejre tervezték, szemben a 2001. évi 2 772 000 ezerrel. Megemlíti az Egyesület könyvtárgondjait, és a tárolást, valamint az olvasók elhelyezését nevezi a legfőbb gondnak. Azt a lehetőséget, hogy egy megvételre felajánlott ingatlant a meglévő épületbővítési lehetőséggel és építkezésre alkalmas területtel az EME megvásárolhasson, két évvel ezelőtt elgáncsolták. Ezért is szorgalmazza az előadóterem áttelepítését a Moll-házból a

Rhédey-házba, s helyébe javasolja a természettudományi könyvtár elhelyezését, ezzel is enyhítve a könyvtári problémákat. Az inflációra való tekintettel kéri a Közgyűlést, hogy az új tagdíjakat a 2002. évre a következőkben állapítsa meg: aktív tagoknak évi 120 000 lej, nyugdíjasoknak 60 000 lej, diákoknak 20 000 lej, valamint az alapító tagság díja 700 000 lej legyen. Köszönetet mond a tagságnak, hogy 12 éven át megtisztelték bizalmukkal, továbbá valamennyi alapítványnak és mindazoknak, akik anyagi és erkölcsi támogatásukkal lehetővé tették az EME gyarapodását, fejlődését, tevékenységének kiteljesedését és ennek anyagi feltételeit biztosították. Kéri, hogy támogatásukat az elkövetkező években se vonják meg, mert az EME munkájára az erdélyi magyar tudomány művelése terén akkor is szükség lesz, ha az állami magyar egyetem létrejön. Felkéri a Közgyűlést, hogy az előterjesztett gazdasági-pénzügyi beszámolót fogadja el, s adja meg a leköszönő vezetőségnek a felmentést; fogadja el a 2002. évi költségvetést, a tagdíjak javasolt összegét, valamint járuljon hozzá a használatra már nem alkalmas, a mellékelt jegyzékben feltüntetett alapeszközök leírásához, ugyanakkor a társintézményeknek, múzeumoknak, alapítványoknak értékesítésre átadott, de el nem számolt kiadványok értékének a törlését. Javaslatot tesz, hogy az operatív gazdasági-pénzügyi tevékenységhez az EME egész normás fizetett közigazdást, valamint függetlenített főtitkárt alkalmazzon, aki az elnök közvetlen munkatársaként végrehajtója legyen a munkaterveknek. Az EME-nek jelen fejlettségi fokán olyan személyekre van szüksége, akiknek nincs más vezető funkciójuk, társadalmi elfoglaltságuk, de rálátásuk van a tudományok minden ágára, idejük, akaratuk és képességük van arra, hogy tervezzenek, szervezzenek, vezessenek. Ha nem az EME ügyéért ténylegesen tevékenykedő vezetők kerülnek az Egyesület élére, az a munka elsorvadásához vezet.

Benkő Samu megköszöni Soó Tamásnak a gazdasági jelentést, és felkéri Kerekes Jenő ellenőrt, hogy ismertesse az ellenőri jelentést.

Kerekes Jenő bejelenti a Közgyűlésnek, hogy mint az Egyesület megbízott ellenőre 2002. február 26-án megvizsgálta a pénzügyi-gazdasági tevékenységet, az erre vonatkozó különböző nyilvántartásokat, a 2001. naptári évre vonatkozó költségvetés teljesítését, valamint a 2002-re kidolgozott költségvetési tervezetet. Megállapításait, észrevételeit, valamint javaslatait a közgyűlés elé terjeszti megvitatás és tudomásulvétel, illetve jóváhagyás végett. 2001. december 31-én az Egyesület pénztárkönyvének egyenlege 22 600 000 lej volt, a Román Kereskedelmi Banknál levő bankszámla egyenlege pedig 61 000 000 lej. Az Állami Takarékpénztár (CEC) kolozsvári fiókjánál vezetett számlán egyenlegként 9 000 000 lej szerepelt. A valutában levő készpénzt 2001-ben is a Román Kereskedelmi Banknál tartották. 2001. december 31-én a valutaszámlán 675 000 000 lejnek megfelelő valutaösszeg szerepelt. E pénzösszegek mindegyike azonos az Egyesület főkönyvi számláján, valamint év végi mérlegén feltüntetett összegekkel. Az elmúlt évi közgyűlés által 2001-re jóváhagyott költségvetésből előirányzott 1,818 milliárd lej bevételt 52 százalékkal teljesítették túl. A beszámolási évben ugyanis az Egyesület összbevétele 2,772 milliárd lejt tett ki. A túllépés nem az év folyamán befolyt tagsági, illetve hátralékos tagsági díjakból adódott, hanem ez évben az Egyesületnek nyújtott támogatásokból, adományokból, amelyekért ez alkalommal is köszönetét fejezi ki az adományozóknak. A költségvetésben szereplő 1,938 milliárd lej kiadást 49 százalékkal lépte túl az Egyesület, kiadásainak összértéke 2001-ben 2,879 milliárd lejjel volt egyenlő. Ezt a túllépést nemcsak az év során jelentkező különböző bevételek tették lehetővé, hanem a 2000-tól a beszámolási évre áthozott pozitív egyenleg is. A kiadások túllépése egyes tételeknél tulajdonképpen a 2001. naptári évben bekövetkezett pénzhígulásnak is a következménye. A kiadások részletezése során a jelen-

tésben csak a jelentősebbekre tér ki. Az Orvos- és Gyógyszerésztudományi Szakosztály kiadásainál belgyógyászati klinikai oktatási célokra szánt legmodernebb műszerek beszerzésére 203 millió lej szerepel, mely a 2000. évben ugyancsak erre a célra fordított összeggel együtt a két naptári esztendőben összesen 546 millió lejt tesz ki. Az ennek fedezésére szükséges pénzüsszeget Egyesületünk céladományként az Apáczai Közalapítványtól kapta. A számítástechnikai bázis fejlesztésére 2001-ben 248 000 000 lejt fordítottak. Ezt a kiadást ugyancsak az Apáczai Közalapítványtól kapott adományból fedezték. A dologi kiadások között megemlíti a könyvtár bútorzatának elengedhetetlen bővítésére fordított 85 000 000 lejt. A személyi kiadásoknál szereplő túllépést kizárólag az alkalmazottak munkabérének a törvényben előírt, kötelező emelése magyarázza, amely a munkabéreket terhelő különböző adókra, illetékekre fordított egyéb kiadások növekedését is maga után vonta. Az adósok és hitelezők számláinak egyenlege megfelel a szokásosnak. Az adósoknál szereplő kintlévőségek fizikai és jogi személyeknek terjesztés céljára átadott különböző publikációk értékéből adódnak. Az ismételt fizetési felszólítások sajnos mindmáig válasz nélkül maradtak. Mivel ezek az adósok, egy kivételével, erdélyi nonprofit magyar civil szervezetek, s adósságaik alapján véve jelentéktelen összegekre rúgnak, javasolja ezeknek a pénzüsszegeknek a leírását (elengedését). Egyetért a gazdasági tanácsos ama javaslatával is, hogy az Egyesület törölje leltárából a különböző elavult, használaton kívül levő, nem értékesíthető, annak idején ajándékba kapott tárgyakat, amelyek a leírásra javasolt kimutatásban szerepelnek. Az ellenőrzés során megállapították, hogy az Egyesületnél a különböző nyilvántartások vezetése az érvényben levő törvényes rendelkezéseknek mindenben megfelel, az adatok bevezetése a könyvelési szabályok által előírt bizonylatok alapján történt. A könyvelési tételek átvizsgálásánál hiányosságokat, téves bejegyzéseket nem talált, ugyan-csak nem talált pazarlásra utaló kiadásokat. A költségvetés teljesítésével kapcsolatosan megjegyzi, hogy akárcsak a megelőző esztendőben, 2001-ben sem sikerült teljesíteni a tagsági díjak befizetésénél a költségvetésben előirányzott összeget. Hasonlóképpen, kívül álló okokból, nem sikerült teljesíteni a kiadványainknál tervezett 240 000 000 lejt bevételt sem. Ennél a tételnél a bevétel csak 70 000 000 lejt volt. A gazdasági tanácsos által előterjesztett 2002. évi költségvetési tervezetet realistikusnak tartja, és véleménye szerint megfelel az Egyesület által kitűzött feladatoknak és lehetőségeknek. Javasolja elfogadását. Végző konklúzióként úgy értékeli, hogy az Egyesület pénzügyi-gazdasági tevékenysége az elmúlt esztendőben is hatékony és korrekt volt, következésképpen javasolja a Közgyűlésnek, hogy fogadja el az Egyesület 2001. évi pénzügyi-gazdasági tevékenységét tartalmazó beszámolót, és szavazza meg a 2002-re szóló költségvetési tervezetet.

Benkő Samu megköszöni Kerekes Jenő ellenőr jelentését. Javasolja, hogy a jelentéssel kapcsolatos megjegyzéseket a hozzászólások után tegyék meg. Bejelenti, hogy a napirend módosításának megfelelően most a tiszteleti tagok megerősítésére kerül sor. A szakosztályok egy földrajztudóst és egy történészt javasoltak tiszteleti tagságra. Felkéri Tövissi József professzort, hogy Molnár Jenő professzor tiszteleti tagságára tegyen javaslatot, és olvassa fel rövidített laudációját.

Tövissi József ismerteti dr. Molnár Jenő egyetemi professzor rövid életrajzát, oktatói és kutatói tevékenységét, érdemeit. Az EME Természettudományi és Matematikai Szakosztálya nevében javasolja a Közgyűlésnek Molnár Jenő tiszteleti taggá való választását.

Benkő Samu megköszöni Tövissi József laudációját, és felkéri a Közgyűlést, hogy kézfel-emeléssel szavazzon.

Egyhangú szavazattal elfogadva.

Molnár Jenő megköszöni a kitüntetést az EME vezetőségének, a Természettudományi Szakosztálynak, s további jó munkát kíván.

Benkő Samu felkéri Magyar András professzort, hogy Csetri Elek professzor tiszteleti tagságára tegyen javaslatot, s ismertesse rövidített laudációját.

Magyar András a Bölcsészeti-, Nyelv- és Történettudományi Szakosztály nevében javasolja Csetri Elek professzor megválasztását tiszteleti taggá. Ismerteti rövid életrajzát, kutatói és oktatói munkásságát, tudományos érdemeit.

Benkő Samu megköszöni Magyar András laudációját, s felkéri a közgyűlést, hogy kézfel-emeléssel szavazzon.

Egyhangú szavazattal elfogadva.

Csetri Elek megköszöni a Közgyűlésnek a megtiszteltetést, további támogatásáról biztosítja a Múzeum-Egyesület vezetőségét.

Benkő Samu felhívja a figyelmet arra, mennyire fontos az Egyesület életében az alapító tagok által nyújtott támogatás. Bemutatja azt a három személyt, akik befizették az alapító tagsági díjat: Gyenge Csabát, Müller Ádámot és Péntek Jánost, és kéri a közgyűlést, hogy szavazza meg tagságukat.

Egyhangú szavazattal megerősítve mindhárom személy alapító tagsága.

Benkő Samu ismerteti, hogy az előző évi közgyűlésen megbízták a tisztújító közgyűlést előkészítő bizottságot, hogy tegyen javaslatot a leköszönő vezetőség helyébe megválasztandó új vezetőség összetételére. Felkéri a Közgyűlést, hogy ezt a kiküldött bizottságot minősítse jelölőbizottsággá, az pedig Uray Zoltán elnöklete alatt tegyen javaslatot az új vezetőség személyi összetételére.

A javaslat egyhangúlag elfogadva.

SZÜNET

Benkő Samu a hozzászólásoknak ad helyet.

Gyenge Csaba felveti azt a problémát, hogy a hasonló profilú rendezvényeket lehetőleg ne egy időben szervezzék, s adott esetben a szervezők konzultáljanak egymással a konferenciák tematikáját, időpontját s helyszínét illetően. Például hozza fel a RHODOSZ által szervezett konferenciát, amely keresztezte az EME Műszaki Szakosztályának a rendezvényét. Az effajta konkurenciát nem tartja helyénvalónak.

Fleisz János ismerteti a nagyváradi fiókszervezet által szervezett rendezvényeket. A fiókszervezet az MTA Magyar Tudományosság Külföldön kihelyezett konferenciájának társszervezője volt, a Bölcsészet-, Nyelv- és Történettudományi Szakosztály nagyváradi vándorgyűlésének helyi adminisztrációját intézte, valamint második alkalommal rendezték meg Nagyváradon a Magyar Tudomány Napját. Intézményesített tudományos kutatásról sajnos nem lehet beszélni a fiókegyesület keretei között, minden tag egyénileg dolgozik. A legnagyobb gondot a tagokkal való kapcsolattartás jelenti.

Nédáné Salló Ágnes megköszöni az EME vezetőségének a Matematikai Lapoknak nyújtott segítséget. Ismerteti, hogy amióta az ötezres példányszámú egyetlen magyar ifjúsági matematikai havilap szerkesztősége elvesztette székházát, a Múzeum-Egyesület önzetlenül felajánlotta a szerkesztőség számára a Jókai utcai bérlemény egyik helyiségét.

Benkő Samu értékeli a szerkesztőség egyedülálló tevékenységét. Nagy Mihálynak adja át a szót.

Nagy Mihály felszólalásában az EME tudományos kapcsolatainak kiépítését szorgalmazza az erdélyi civil szervezetekkel, valamint a Sapientia Tudományegyetemmel. Szorgalmazza az EME-n belüli kutatások hosszabb távú finanszírozását, újabb fiatal kutatók bevonását a kutatói programokba. A szakosztályi autonómiát ki kell terjeszteni a kutatásokra is, egyetemi tanárokat és hallgatókat kell minél nagyobb számban bevonni ezekbe a tevékenységekbe.

Kovács Dezső, az Orvos- és Gyógyszerésztudományi Szakosztály elnöke ismerteti a szakosztály tevékenységét. Egyedülállóan a szakosztályok között megpróbálja összefogni az erdélyi magyar anyanyelvű orvosokat és gyógyszerészeket s biztosítani szakmai továbbképzésüket. Kiemeli annak fontosságát, hogy erősíteni kell a Szakosztály tevékenységét. Ismerteti a szakosztályi folyóirat problémáját: ahhoz, hogy az Orvosi Kamara akkreditálja, évente kétszer 750 példányban kell megjelennie. Az új vezetőség megpróbálja ezt a kérdést megoldani, lévén egyetlen fórum, ahol magyar nyelven orvosi- és gyógyszerészeti szócikkeket lehet közölni. Egy közös orvosi könyvtárt szeretnének megvalósítani Marosvásárhelyen. Szerepet kell vállalni a fiatal kollégák felkarolásában. Terveik között szerepel nagyobb pénzügyi függetlenség elérése, önálló bankszámla és bélyegző, hogy adminisztratív ügyekben hatékonyabban járhasanak el. Kéri a Közgyűlést, hagyja jóvá, hogy a Szakosztály külön tagdíjakat állapítson meg. Kevesli a javasolt tagsági díjat, példának hozza fel az Orvosi Kamarát, ahol havi 100 000 lej a tagdíj. Ismerteti azt a tervet, hogy a tagdíjba beleszámolnák az Orvostudományi Értesítő értékét, ily módon biztosítva lenne a folyóirat megfelelő példányszámú nyomtatása. A Szakosztály sikeres működéséhez elengedhetetlennek tartja ezeket a változtatásokat.

Benkő Samu átadja a szót az alelnököknek, hogy reflektáljanak az elhangzott javaslatokra, hozzászólásokra.

Kiss András – nincs mondanivalója, megköszöni az eddigi támogatást.

Tonk Sándor elmondja, hogy a könyvtárkérdés nemcsak a Múzeum-Egyesület ügye, hanem az egész erdélyi civil társadalomé. Az együttműködés kiépítésének kiemelt fontosságára

hívja fel a soron következő vezetőség figyelmét, mindenkit bevonva a munkába van reális esélye 10 év után, hogy létrejőjön írásos örökségünk gyűjtése, tárolása, feldolgozása s a közösség számára elérhetővé tétele.

Sipos Gábor reagál a felvetődött szakosztályi önállóságra, amely megoldható az EME alapszabályai szerint. A titkárság mindennemű adminisztrációs problémában segítséget nyújt a szakosztályoknak és fiókszervezeteknek.

Benkő Samu személy szerint nem tartja lehetségesnek a külön szakosztályi tagdíjat, az Egyesületnek egységes tagdíja kell hogy legyen. Ezenfelül fel lehet kérni a tagokat, hogy adomány formájában segítsék az orvosi folyóiratot. Felkéri Soó Tamást, ismétlje meg a javasolt tagdíjakat.

Soó Tamás: a tagdíj megállapításakor figyelembe vettük az inflációt, de azt is, hogy nem mindenki orvosi fizetésből él. Elismétli a javasolt tagdíjakat.

Benkő Samu felkéri a Közgyűlést, szavazzon arról, hogy egységes legyen a tagdíj.

Hét ellenszavazat ellenében elfogadva az egységes tagdíj.

Benkő Samu felkéri a Közgyűlést, hogy a gazdasági tanácsos által javasolt tagdíjakat hagyják jóvá.

Egyhangú szavazattal elfogadva.

Benkő Samu a gazdasági tanácsos által javasolt tárgyak leltárból való leírásához kéri a Közgyűlés beleegyezését.

Egyhangú szavazattal elfogadva.

Benkő Samu a gazdasági tanácsos által tett javaslat, a különböző nonprofit szervezetek számára eljuttatott kiadványok leltárból való leírásának megszavazására kéri a Közgyűlést. A kiadványokat értékesítés céljából juttatták el az egyesületekhez, amelyek azokat adományként kezelték.

Kerekes Jenő módosítja a javaslatot: kivételt képezzen egy szegedi fizikai személy tartozása.

Egy szavazat ellenében elfogadva.

Benkő Samu javasolja, hogy a szakosztályok önálló számlavezetésének és saját pecsétjének kérdését az új vezetőség feladata legyen eldönteni.

Benkő Samu záróbeszédében mint leköszönő elnök a nevelés fontosságáról szól, a neveléssel mint tudománnyal való foglalkozást a Múzeum-Egyesület egyik központi célkitűzéseként határozza meg a jövőre nézve. Ígéretet tesz, hogy az új vezetőséget semmiben nem fogja hátráltatni. Kéri a közgyűlést, hogy fogadja el a vezetőség felmentését.

Egyhangú szavazattal elfogadva.

Antal Árpád javaslatot tesz a szavazatszámoló bizottság összetételére: Farkasné Imreh Mária, Molnár Lehel, Pap Ferenc, Ilyés Szilárd, Matekovics György.

Benkő Samu javasolja, hogy Matekovics György vezesse a szavazatszámoló bizottságot.

Egyhangú szavazattal elfogadva.

Benkő Samu átadja a szót Kerekes Sándornak, a megyei tanács alelnökének.

Kerekes Sándor ismerteti a küszöbön álló népszámlálás kiemelkedő fontosságát, önkéntesek segítségét és támogatását kéri a népszámlálási bizottságokban való részvételben.

Benkő Samu megköszöni a hozzászólást, megköszöni a Közgyűlésnek az eddigi vezetőség támogatását, s javasolja, hogy korelnökként Antal Árpád professzort válasszák meg a további munkálatok levezetésére.

Egyhangú szavazattal elfogadva.

Antal Árpád megköszöni a bizalmat, s felkéri a javaslattevő bizottság elnökét, Uray Zoltánt, hogy ismertesse az új vezetőség összetételére vonatkozó javaslatokat.

Uray Zoltán ismerteti a bizottság összetételét, amely a szakosztályi elnökökből s titkárokból áll. Ismerteti a bizottság decemberi gyűlésének az eredményét: elnöknek Egyed Ákost, alelnököknek Péter Mihályt és Gyenge Csabát, főtitkárnak Sipos Gábort, titkárnak Nagy Zoltánt, jogtanácsosnak Veress Andrást, gazdasági tanácsosnak Soó Tamást, ellenőrnek Kerekes Jenőt javasolják. Ismerteti a választmányban történt változásokat: az I. Szakosztályban Wolf Rudolf és Tonk Sándor; a II. szakosztályban Silye Loránd; a III. Szakosztályban Feszt György; a IV. Szakosztályban Mócsy László; az V. Szakosztályban Kiss Mihály János, Prezenszky István, Talpas János lettek az új választmányi tagok. Ismerteti a szavazás menetét, és kéri a szavazócédulák kiosztását.

Matekovics György ismerteti a szavazás eredményét. A leadott 135 szavazatból 4 érvénytelen. Elnök egyhangú 131 szavazattal Egyed Ákos; alelnök Péter Mihály 129 szavazattal, Gyenge Csaba 129 szavazattal, javasolták még Péntek Jánost 1 szavazattal, Antal Árpádot 2 szavazattal, Jung Jánost és Barcsai Zoltánt 1–1 szavazattal; főtitkár Sipos Gábor 131 szavazattal; titkár Nagy Zoltán 131 szavazattal; gazdasági tanácsos Soó Tamás 130 szavazattal, javasolták még Farkas Ágnes 1 szavazattal; ellenőr Kerekes Jenő 131 szavazattal. Választmányi tagok: I. Szakosztály Wolf Rudolf 130 szavazat, Tonk Sándor 131; II. Szakosztály Silye Loránd 131 szavazat; III. Szakosztály Feszt György 130 szavazat; IV. Szakosztály Mócsy László 131 szavazat; V. Szakosztály Kiss Mihály János 131 szavazat, Prezenszky István 131 szavazat, Talpas János 131 szavazat.

Antal Árpád megköszöni Benkő Samunak és Kiss Andrásnak, hogy tizenkét évén keresztül hozzáértéssel munkálkodtak az Egyesület keretében. Átadja a szót Egyed Ákosnak.

Egyed Ákos megköszöni a bizalmat, és elfogadja a megbízatást az elnökség nevében is. Beszédében ismerteti: tudatában van annak, hogy a megbízatás elfogadása, a feladatvállalás egyben felelősségvállalás mindazért, amit az EME jelent. Az intézményt 143 évvel ezelőtt, 1859-ben gróf Mikó Imre, Erdély Széchenyije alapította. Ő jelölte ki a követendő utat és célt: állítsanak Erdély számára a kor szükségleteinek megfelelő múzeumot, amely a begyűjtött és begyűjtendő muzeális anyagot rendezze, dolgozza és dolgoztassa fel, és legyen a tudomány művelője és terjesztője. Az Egyesület hű maradt az alapítók elgondolásaihoz: nagy értékű történeti emlékanyagot, természettudományi tárgyat gyűjtött össze s mentett meg a jövő számára, miközben magas szintű tudományos munkát is végzett. Fejlődését azonban mintegy kilenc évtizedes fennállása után a kommunista hatalom erőszakkal megtörte, működését betiltotta, vagyonától megfosztotta. De az erőszakos intézkedés nem törölte ki az erdélyi magyarság tudatából korábbi intézményeinek emlékét, s amikor 1989 után lehetőség nyílt rá, az EME is gyorsan újjáalakult számos más társával együtt. Az újrakezdőknek nem volt könnyű dolguk, a semmiből kellett elindulniuk, s hogy mégis sikerült újra elindítani Erdélyben a magyar tudományos életnek ezt a régi műhelyét, abban kiemelkedő szerepe volt az első elnöki tisztet betöltő Jakó Zsigmondnak, majd az őt követő Benkő Samunak. Köszönet illeti őket azért, hogy sikerült az EME köré felsorakoztatni az erdélyi magyar tudományosság nagyobb részét.

Az új vezetőségnek nem kell mindent előlről kezdenie, de a továbblépést elkerülhetetlennek tartja. Vázolja a munkatervet s az Egyesület tudománypolitikáját. Az azonnali feladatok közé tartozik a folyamatos munka feltételeinek biztosítása. Elsősorban az öt szakosztály működésére gondol, melyek vezetése most már a megválasztott középkorú elnökökre és fiatal titkárokra hárul, valamint az alkalmazott tudományos munkatársak tevékenységére, a könyvtárak és könyvtárosok feladataira. Továbbra is nagy figyelmet fordít az Egyesület a könyvkiadásra: jelen évben 10 új könyvet, köztük az *Erdélyi Magyar Szótörténeti Tár XI.* és a *Romániai Magyar Irodalmi Lexikon IV.* kötetét tervezik kiadni. A folyamatos munka alapfeltételei közé tartozik a székház-ügy megoldása. Csak a székház felújításának befejezése és jogi helyzetének rendezése biztosíthatja azt a nyugodt légkört, amely minden tudományos munka alapvető követelménye. Hosszabb távú cél egy olyan könyvtári épület megszerzése vagy felépítése, amely egyesíthetné a most három helyen működő könyvtárakat. Ez lehetővé tenné a felajánlott és felajánlandó családi gyűjtemények befogadását és szakszerű tárolását, majd feldolgozását. Elgondolása szerint laboratóriumokkal is fel kell szerelni a tervezett nagy és új egyetemi könyvtárat, amelynek megvalósítása a Sapientia Alapítvánnyal közös feladat lehetne. Stratégiai jellegű tervei közé tartozik az Erdélyi Múzeum-Egyesület bekapcsolása egy olyan tudományos programba, amely azt fogja kutatni, hogy a globalizáció, beleértve az Európai Unió bővítését is, milyen hatással lesz a nemzeti kisebbségek, főként a romániai magyarság helyzetére. El szeretné érni azt is, hogy az egyes szakosztályok jobban figyeljenek egymásra, használják ki a multidiszciplinaritás lehetőségeit, s tartsanak lépést a legújabb tudományos eredményekkel, maximálisan éljenek az MTA által felkínált lehetőségekkel, kövessék nyomon a román tudományos kiadványokat, vegyenek részt a hazai tudományos életben. Kihangsúlyozza a távlati együttműködési politika kialakításának fontosságát. Romániában örvendetesen megszaporodott a magyar tudományos műhelyek száma, azonban ezek nagyjából elszigetelten működnek Bukaresttől Szatmárnémetiig. Bármennyire helyesnek tartja a tudományos munka arányos területi megosztását a különböző régiók között, számolni kell a szétforgácsolódásból adódható kellemetlen következményekkel is. A legidősebb testvér szerepében az EME képes összekötő kapocs lenni az erdélyi tudományos műhelyek között, s azért is, mert tagjai közt 10 akadémikus külső tag, mintegy 300 doktori fokozattal rendelkező tagtárs, 40 doktorandusz, több száz

képzett pedagógus működik. Az EME könyvtárait több mint 2000 magyar egyetemi hallgató látogatja, akik legalábbis az egyetemi évek alatt tagjai az EME-nek. Az együttműködés gyakorlati módszereinek kialakítása érdekében már a folyó évben megszervezik a Magyar Tudomány Napja Erdélyben című konferenciát, amelyet közös rendezvényként képzelnek el a Babeş–Bolyai Tudományegyetem magyar tudományos műhelyeivel s természetesen a Sapientia megfelelő szerveivel, részlegeivel. Az említett közös konferencia lehetőséget nyújt majd a tervek és programok egyeztetésére, a párhuzamosságok felderítésére, és talán kiküszöbölésükre is mód nyílik. A konferenciára meghívást kapnak majd az EME marosvásárhelyi és nagyváradai fiókjai, a különböző nevek alatt működő tudományos jellegű szerveződések a Partiumból és a Székelyföldről. Hangsúlyozza, hogy az EME nem törekszik semmiféle tudományos monopóliumra. Elsősorban a saját területeit műveli ezután is, de keresni fogja a mai szükségleteknek megfelelő új tudományok felkarolását, új feladatokat is fog vállalni. Tudománypolitikájában törekedni fog arra, hogy a szó nemes értelmében vett hagyományörzésből is kivegye a részét, szoros együttműködésben az Erdélyi Magyar Közművelődési Egyesülettel. Minden bizonnyal elkerülhetetlen lesz a belső szervezeti újítás is. Közismert, hogy a Magyar Tudományos Akadémia a köztisztületiség elve alapján szervezte át struktúráját. Tanulmányozni fogják, hogy a köztisztületiség mennyiben alkalmazható az EME hatósugarának, működési körének növelésére úgy, hogy abban a kolozsvári központ, a többi erdélyi város, a fiókegyesületek, a csatlakozott egyesületek, az MTA külső és tiszteleti tagjai, a tudományok doktorai, a doktorandusok, tudománypártolók, a pedagógiai munka elkötelezettjei mind részt vehessenek. Minden tudománypolitika alapkérdése a finanszírozás forrásainak biztosítása. Újjászerveződése óta az intézmény részesült az anyaországi határon túli magyar tudományosságot támogató alapítványi és kormányzati alapokból. Ezért köszönetet mond, s bízik abban, hogy a támogatás az előírt formák betartása mellett továbbra is fennmarad, és segíteni fog a tervek teljesítésében. Természetesen megpróbálnak hazai és nyugati forrásokat is igénybe venni. Zárómondatában felkéri a Közgyűlést, hogy vállaljon részt a közös munkában, mert cselekvő támogatása a remélt sikerek legfőbb biztosítója.

Sipos Gábor ismerteti a tisztújító közgyűlés nyomán a szakosztályok élén történt változásokat: a Bölcsészeti-, Nyelv- és Történettudományi Szakosztály új elnöke Keszeg Vilmos, titkár Nagy Mihály Zoltán; a Természettudományi és Matematikai Szakosztály új elnöke Markó Bálint, titkár Veress Erzsébet; az Orvos- és Gyógyszerésztudományi Szakosztály elnöke Kovács Dezső, titkár Sipos S. Emese; a Jog-, Közgazdaság- és Társadalomtudományi Szakosztály új elnöke Szász Alpár, titkár Veress Enikő; a Műszaki Tudományok Szakosztályának elnöke Bitay Enikő, titkár Varga András.

Tudomásul szolgál.

Egyed Ákos megköszöni a részvételt, és bezárja a gyűlést.

Megállapodás a Magyar Tudományos Akadémia és az Erdélyi Múzeum-Egyesület között

A Magyar Tudományos Akadémia (MTA) és az Erdélyi Múzeum-Egyesület (EME) a két intézmény közötti kapcsolatok történeti tradícióira alapozva, az egyetemes magyar és a nemzetközi tudományosság érdekeit szem előtt tartva, az EME eddigi és jövőbeli szerepvállalását a romániai magyar tudományos életben kölcsönösen előnyösnek tekintve szükségesnek tartja az együttműködés elmélyítését.

Az MTA és az EME az 1990 óta megújult és szervezetté vált kapcsolattartás eredményeinek továbbfejlesztése érdekében az alábbi keretjellegű együttműködési megállapodást köti.

1. Tudományos utánpótlás biztosítása

Az MTA támogatja az EME kutatóintézetében és a többi romániai magyar felsőoktatási és tudományos intézményben folyó utánpótlásnevelést. Az ehhez szükséges forrásokat a jelenlegi pénzügyi szinten az Arany János Közalapítványon keresztül, valamint a többi magyarországi és erdélyi ösztöndíj-pályázati rendszereken keresztül biztosítja.

2. Intézményfejlesztés, strukturális támogatás

Azon cél eléréséhez, hogy az EME az erdélyi magyar tudományos szervezés központi intézménye maradjon, az Akadémia a jövőben is projektalapú finanszírozással kíván hozzájárulni. Az akadémiai támogatás célja az EME intézményfejlesztő és hálózatépítő törekvéseinek támogatása, tudományterületi és regionális szervezetek kiépítése és működtetése, a szakosztályok megerősítése. Ezt az akadémiai közalapítványi támogatást a jelenleg működő többszoros finanszírozási modell keretében össze kell hangolni a többi támogatási alap működésével (pl. az Illyés és az Apáczai Közalapítványokkal, további nagyobb magyarországi támogatási forrásokkal, a kolozsvári székhelyű Sapientia Alapítvány működésével, illetve az OM és a NKÖM támogatásaival).

Az Akadémia segítséget nyújt az EME részére az egyéb, Akadémián kívüli magyarországi források, a nemzetközi pályázati kiírások és a rendkívüli finanszírozási lehetőségek elérésében. A két fél továbbra is fontosnak tartja, hogy a jelenlegi kereteken belül az akadémiai támogatási rendszerek évente pályázati alapon meghatározott összegekkel támogassák az EME kutatóintézetét, illetve fiókszervezetei által megpályázott rövidebb-hosszabb távú projekteket, konferencia- és kiadványi tevékenységet.

3. Külső tagság, határon túli köztestület megerősítése

Az MTA kiemelt figyelemben részesíti külső tagjainak tevékenységét, közreműködésüket a magyarországi tudományos életben, a magyar tudományosság egységének helyreállításában. Részükre a továbbiakban is lehetőségeket kíván biztosítani a magyarországi tudományos életbe történő bekapcsolódásra, kutatómunkájuk folytatására. A külső taggá válás követelményei megegyeznek a hazai taggá válás kritériumaival.

Az MTA üdvözlő és támogatja a határon túli köztestület bővülését. Kéri az EME hálózatépítő, kutatásszervezési támogatását abban, hogy minél több tudományos fokozattal rendelkező, akadémiai színvonalon dolgozó, magát magyarnak is valló kutató váljék az akadémiai köz-

testület tagjává. A köztestületi taggá válás követelményei megegyeznek a magyarországi kritériumokkal. A határon túli köztestület tagjainak tevékenységét az MTA pályázati úton segíteni kívánja.

4. Regionális kutatások elősegítése

Az MTA fontosnak tartja az EME regionális kutatási programjait, megvalósításukat az Arany János Közalapítvány segítségével tartja finanszírozhatónak. Ugyanígy figyelemmel kíséri az akadémiai területi központok és a határon túli régiók, jelen esetben elsősorban az MTA Debreceni és Szegedi Akadémiai Bizottsága és az Erdélyi Múzeum-Egyesület, illetve más, régióbeli magyar tudományos műhelyek együttműködését, bátorítva a közös projektek kidolgozását az MTA tudományos osztályainak segítségével.

5. Könyvtár és infrastruktúra fejlesztése

Az Akadémia ösztönzi az internetes könyvtár- és adatbázis-kapcsolatokat, a magyarországi könyvtárhálózaton keresztül. Ezen belül lehetőségeihez mérten támogatja internetes portálok kialakítását, a meglévő romániai magyar fiókkönyvtárak internetes kapcsolódásának megvalósítását. Fontosnak tartja, hogy a romániai magyar felsőoktatási és tudományos intézmények mielőbb létező nemzeti könyvtár és informatikai központ, illetve fokozatosan kiépülő könyvtári szolgáltatás élvezői lehessenek. Az Országos Széchényi Könyvtárral együttműködést ösztönöz e cél gyakorlati megvalósítása érdekében.

6. Könyvkiadás, folyóirat-megjelentetés támogatása

Az MTA Arany János Közalapítványa a beérkezett pályázatok minősége alapján és pénzügyi lehetőségeihez képest évente elbírálja az EME könyv- és folyóiratkiadási tevékenységének támogatására beérkező pályázatokat, és ilyenformán hozzájárul azok költségeihez.

7. Együttműködés ösztönzése az erdélyi tudományosság különböző fórumaival

Az MTA szorgalmazza az erdélyi magyar tudományosság belső integrációját, így különösen fontosnak tartja és lehetőségeihez mérten ösztönzi a tényleges együttműködések megvalósulását az EME és szakosztályai, a romániai magyar felsőoktatási intézmények és más tudományos műhelyek kutatói között. Ez a feltétele annak, hogy egyeztetett vélemények alapján hosszú távú projektek szülessenek a romániai magyar tudományosság megerősítése érdekében. Szükséges a magyarországi határon túli kutatástámogatások koncentrációja: a kiemelt projektek meghatározásában az EME szerepe jelentős.

8. Akadémiai kutatóállomás-hálózat

2001-ben a Magyarországgal szomszédos országok közül négyben – Romániában Kolozsvárott és Sepsiszentgyörgyön – létrejött az akadémiai kutatóállomás-hálózat. Ennek szerepét Erdélyben az EME és az Erdélyi Magyar Anyanyelvpolók Szövetsége keretében megalakult Szabó T. Attila Nyelvi Intézet látja el, amelynek működését teljes egészében az Arany János Közalapítvány biztosítja.

9. Érvényesség

Jelen megállapodás a következő három évre szól, és amennyiben a két fél 2005. március 31-ig nem kéri írásban a megállapodás módosítását vagy érvénytelenítését, úgy további három évre automatikusan érvényben marad.

E keretjellelű együttműködési megállapodás évente konkretizálódik részletes együttműködési megállapodás formájában; első ízben 2002. dec. 15-ig a 2003. évi konkrét program megfogalmazásával.

Budapest, 2002. november 23.

Egyed Ákos
az Erdélyi Múzeum-Egyesület
elnöke

Vizi E. Szilveszter
a Magyar Tudományos Akadémia
elnöke